

Albert Caraco

Kaos'un Kutsal Kitabı

Türkçesi: Işık Ergüden

Deneme

Ölüme doğru gidiyoruz, tıpkı okun hedefe doğru gitmesi gibi, asla ıskalamayacağımız da kesin, ölüm bizim tek kesinliğimiz, tek gerçeğimiz, öleceğimizi daima biliyoruz, herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde, biçiminin bir önemi yok. Çünkü ebedi yaşam bir anlamsızlıktır, ebediyet hayat değildir, ölüm özlem duyduğumuz istirahatdir, hayat ve ölüm birbirine bağlıdır, başka şey talep edenler imkânsız isterler; tek elde edecekleri ve ödülleri duman olup gitmek olacaktır. Bizler, sözcüklerle yetinemeyenler, yok olmaya razıyız ve rıza göstermekte de haklıyız, doğmayı biz seçmedik ve bize verilmekten çok dayatılmış olan bu yaşama, kaygı ve acı dolu, neşesi sorunlu ya da kötü bu yaşama hiçbir yerde katlanamadığımız için kendimizi mutlu addediyoruz. Bir insanın mutlu olması neyi kanıtlar? Mutluluk türe özgü bir durumdur, bizse cinsin yasalarına bakıyoruz yalnızca, bu yasalardan yola çıkarak düşünüyoruz, bu yasalar üzerine kafa yoruyor ve bu yasaları derinleştiriyoruz, mucize arayanları küçümsüyoruz, sonsuz mutluluğa düşkün değiliz, bizim gerçekliğimiz bize yeter, türümüzün üstünlüğü başka yeri kapsamaz.

Her birimiz tek başımıza ölüyoruz ve bütünüyle ölüyoruz; bu iki hakikati çoğu kişi reddeder, çünkü çoğu insan yaşadığı süre boyunca uyuklar ve yok olacağı anda uyanmaktan çekinir. Yalnızlık, ölümün okullarından biridir, çoğunluk asla bu okula giremez, bütünlük başka bir yerde elde edilemez, aynı zamanda yalnızlığın da ödülüdür bütünlük. Birbirlerinden ayırt etmek gerekirse, insanlar üç takıma ayrılır: Uyurgezerler, ki bunlar sürüyledir; aklı başında ve duyarlı olanlar iki düzlemde yaşarlar ve kendilerinde neyin eksik olduğunu bilerek, hiç bulamadıkları şeyi aramaya çalışırlar; ruhani insanlar iki kez doğmuşlardır, tek başlarına ölmek ve bütünüyle ölmek için düzenli adımlarla ölüme doğru yürürler, ölüm ânını, yerini ve tarzını tesadüfen de olsa seçemedikleri durumda, gündelik işleri küçümsediklerini belirtmenin tek yoludur bu onlar için. Uyurgezerler putperesttir; aklı başında ve duyarlı olanlar mümindir; iki kez doğmuş ruhaniler, uyurgezerlerin hayal edemedikleri, ötekilerin ise tahayyül bile edemediği şeye taparlar tinde, çünkü onlar kâmil insanlardır, dolayısıyla zaten elde etmiş oldukları şeyi ne aramaya kalkışırlar ne de ona taparlar, çünkü kendileri odur zaten.

İçinde yaşadığımız şehirler ölümün okullarıdır, çünkü gayri insanidirler. Bu şehirlerin her biri uğultunun ve leş kokunun kesiştiği kavşaklar halini almıştır, her biri binalardan oluşan bir kaos olmuştur, milyonlarcamız bu şehirlerin içine yığılarak yaşama nedenimizi yitirmekte-

yiz. Biz çaresiz bahtsızlar, kendimizi saçmalık labirentine iyi kötü girmiş hissediyoruz ve buradan ancak ölümümüz çıkacak, çünkü bizim yazgımız daima çoğalmak, tek amacımız da sayısız ölümler. İçinde yaşadığımız şehirler, çarkın her dönüşünde birbiri ardına hissettirmeden ilerliyor, birbirleriyle kaynaşma özlemiyle yanıp tutuşarak; bu yürüyüş mutlak kaosa doğru, uğultu ve leş kokusu içinde. Çarkın her dönüşünde arazi fiyatları artıyor, boş alanı yutan labirentin içinde plasman geliri şehir duvarlarını günden güne yükseltiyor. Paranın para getirmesi ve içinde yaşadığımız şehirlerin ilerlemesi şart olduğundan, her kuşağın evlerinin iki misli yükselmesi ve iki günde bir suların kesilmesi de meşrudur. Mimarların tek özlemi, bize hazırladıkları kaderden kaçıp kırdı yaşama-ya gitmektir.

Dünya, Büyük Keşifler öncesi gibi, yine kapandı, 1914 yılı ikinci ortaçağın gelişine işaret ediyor, kendimizi yeniden Gnostiklerin “tür hapishanesi” dedikleri şeyin içinde, asla içinden çıkamayacağımız sonlu evrende buluyoruz. Dört yüzyıl boyunca sayısız Avrupalıya nasip olmuş iyimserliğin sonucu bu; Kader gerisin geriye Tarihe dönüyor ve birdenbire nereye doğru yol aldığımızı, başımıza gelenin nedenini soruyoruz kendimize, giderek daha insani bir yaşama eşlik edecek sınırsız bir ilerleme-ye babalarımızın duyduğu boş güven demek ki uçup gitmiş: Çemberin içinde dönüp duruyoruz, kendi eserlerimizi bile tahayyül edemiyoruz. Demek ki eserlerimiz bizi

aştı geçti, insanın dönüştürdüğü dünya bir kez daha insan zekasını aşıyor, binalarımızı hiç olmadığı kadar ölümün gölgesinde inşa ediyoruz, ölüme bizim şatafatımız miras kalacak, çıplak olma vakti yaklaşıyor, geleneklerimiz giysiler gibi birbiri ardına üzerimizden düşerek bizi çıplak bırakacak, ancak o zaman yargılanacağız, dışımız çıplak içimiz boş, ayaklarımızın altında uçurum, başlarımızın üzerinde kaos.

İnsanlar hem özgürdür hem bağımlı, arzu ettiklerinden daha özgür, fark ettiklerinden daha bağımlıdırlar, çünkü faniler kitlesi uyurgezerlerden ibarettir ve onların uykudan uyanması asla düzenin çıkarına değildir, yönetilemez olurlar o zaman. Düzen insanların dostu değildir, onları keyfince yönetmekle yetinir, ender olarak uygurlaştırmaya, daha da ender olarak insanileştirmeye çalışır. Düzen şaşmaz olmadığından, onun hatalarını günün birinde telafi edecek olan şey savaştır; işte düzen bu hataları iyice artırdığı için savaşa gidiyoruz; savaş ile istikbal birbirinden ayrılmaz gibiler. Tek kesinlik şudur: Ölüm, tek kelimeyle, her şeyin anlamıdır, insan ölüm karşısında sıradan bir şeydir yalnızca, halklar da aynı; Tarih bir tutkudur, azaptır, kurbanları sürüyledir, içinde yaşadığımız dünya cehennemdir, hiçliğin yumuşattığı bir cehennem. Bu cehennemde, kendini tanımayı reddeden insan kendini feda etmeyi tercih eder, o çok kalabalık hayvan türleri gibi, çekirge sürüleri, fare orduları gibi feda etmeyi tercih eder, içinde yaşadığı dünyayı yeniden düşünmektense

yok olmanın daha yüce olduğunu, sayılamayacak kadar çok kereler yok olmanın yüceliğini hayal eder.

Gençliğimiz kendini mahkum edilmiş hissediyor, bu nedenle üniversiteler kaynıyor, gençlik haklı, biz haksızız, ona yeni bir savaş hazırlıyoruz. Düzen ve savaş birbirine bağlı, ahlakımız bunun gayet iyi farkında, büyük ahlakçuların öğretisine bakmak yeter: Tek kesinlik bu, müebbet barış durumunu hayal bile edemiyoruz, düzen buna katlanamaz. Gençliğimiz düzen ile savaşın uyduğu bu ilişkiyi kavradı, bizim değerlerimiz ile kendi bahtsızlıkları arasındaki bağlantıyı anladı, bu artık karşı konulmaz bir keşif. Ama asıl paradoks, gençliğimizin haklıyken haksız olması, çünkü tekbiçimliliğin tehdidi altındaki bu evrende halklar birbirlerinin çağdaşı değil; gençliğin kendini feda etmeye hazır olduğu yeterince ulus var hâlâ. Gençlerimiz bu dünyada barış ilan etmenin dünyanın sizi dinlemesine yeteceğini mi sanıyorlar? Biz Cehennemdeyiz ve lanetli olmaktan, sürekli acı çekmekten başka tercihimiz yok, bir de bu azaptan sorumlu şeytanlar var.

Yüzyıl ölümün yüzyılı, ölüm bizzat bize dönük, her bir insanın kırk kez öldürülmesine yetecek kadar imkâna sahibiz, silahlarımızla ne yapacağımızı şimdiden bilemiyoruz, binalar artık bize yetmiyor, dağları oymaya başladık bile, ölüm araçlarımız toprağın derinliklerine yığılıyor. Bizim dünyamız sanki askeri cephanelik, on milyonlarca insan savaş için çalışıyor, ahlak ile çıkarın ittifak yaptı-

ğı bu çözüm yolunu bozmayı artık hayal bile etmiyoruz, gençliğimiz paradoksun bedelini yarın ödeyecek, o bunu hissedip isyan ediyor, bizse ona mucize vaat edemiyoruz, yavan söylevler çekmeye bile cesaret edemiyoruz, çoktan mahkum edildiğini ve devrimlerle nasibinin değişmeyeceğinin farkındayız. Çok geç artık, Tarih durmuyor, bizi sürüklüyor, yokuş aşağı gidişatta (ya da tasarılarının eğiliminden) herhangi bir yavaşlama bekleyemeyiz, gezegen çapında felakete doğru gidiyoruz ve evren, düzenden kaçmak için bu felaketi arzulayan, giderek de daha çok arzulayacak insanlarla dolu; giderek saçmalaşan bir düzen çünkü bu ve ancak tutarlılığın, dolayısıyla insanın insanlığının zararına varlığını sürdürebiliyor.

Ölüm için yaşıyor, ölüm için seviyoruz, ölüm için doğurup çalışıyoruz, işlerimiz ve günlerimiz artık ölümün gölgesinde birbirini izliyor, uyduğumuz disiplin, korduğumuz değerler ve yaptığımız projeler, hepsi tek bir sona karşılık veriyor: ölüm. Ölüm bizi olgunlaştığımızda toplayacak, bizler ölüm için olgunlaşıyoruz ve küle dönmüş bu dünya üzerinde olsa olsa bir avuç olacak torunlarımız bizim taptığımız her şeyi yakarak bize lanet okumaya devam edecekler. Biz yapmacık figürler kisvesi altındaki ölüme tapıyoruz ama onun ölüm olduğunu bilmiyoruz, bizim savaşlarımız övdüğümüz şeye kurban verme savaşı, ölümün şerefine kendimizi feda ediyoruz, bizim ahlakımız bir ölüm okulu, değer verdiğimiz erdemler ise ölümün erdemleri yalnızca. Bunun dışına

çıkamayız, dünyanın düzenini değiştiremeyiz, bizi parçalayıp dağıtan şeye dayanamaya, bizi ezen şeyi sırtımızda taşımaya mahkumuz, bize kalan tek şey –kendimiz de ölmeden önce ve en son ölenler olmadan– ya yok olup gitmek ya da öldürmek; yüksek sesle söylüyorum, üçüncü bir yol imkânsızdır.

İçimizde taşıdığımız cehennem, şehirlerimizin cehennemine karşılık geliyor, şehirlerimiz zihniyetlerimizin ölçüsü, ölüm istenci yaşama coşkusuna öncülük ediyor ve hangisinin bize esin kaynağı olduğunu ayırt edemiyoruz, tekrarlanıp duran işlere koşturuyor ve doruklara yükselmekle övünüyoruz, ölçsüzlüğü elinde esiriz ve düşünüp taşınmadan sürekli binalar inşa ediyoruz. Dünya bir süre sonra yalnızca bir şantiye olacak. Burada, milyarlarca kör akkarınca gibi uğultunun ve leş kokusunun içinde otomatlar gibi didinip duracaktır soluksuz kalana dek. Günün birinde, deli gibi uyanıp, bıkıp usanmadan birbirlerini boğazlamaya koyulacaklar. İçine gömüldüğümüz bu evrende delilik, yabancılaşmış insanın, cinli insanın, imkânlarının gerisinde kalmış ve eserlerinin kölesi olmuş insanın kendiliğindenliğinin alacağı biçimdir. Delilik artık elli katlı konutlarımızın altında kuluçkaya yatıyor. Deliliğin kökünü kazıma yönündeki aciliyetimize rağmen, yeni tanrı odur, ona bir tür ibadette bulunsak bile yatıştıramayız onu, ölümümüzdür o; hiç durmadan her şeyi talep eder.

Asıl tanrılarımızın kimler olduğu öğrenilmek isteniyorsa, bizi ilkelerimize göre değil eserlerimize göre değerlendirmek gerekir. O zaman cevap vermek zor olmaz ve söylemekten ve hatta düşünmekten kaçındığımız şey söylenebilir: Onlar deliliğe ve ölüme tapıyorlardı. Aslında, başka hiçbir şeye taptığımız yok, ama buna her zaman ikna olamayız, çünkü delilik ve ölüm, vahyedilmiş dinlerin nihai tamamlanışıdır ve bu dinler, en başta da Hıristiyan imanı, delilik ile ölümü fiilen kapsar. Biz deliliği ve ölümü sunakların üzerine yerleştirdik, Yüce Tanrı'nın hem çıldırdığını hem de can çektiğini söylüyorsak artık ne kalır geriye sorarım size? Paradoksun bedelini ödemek kalır ve bunun ödeneceğini öngörüyorum, vaktiyle oynadığımız fikirler şimdi insanlarla oynamaya başlıyor ve insanlar ölçsüzce tüketecekler kendilerini. Hiçbir şeyden kaçamayacağız ve hiçbir şey bize artık lütufta bulunmayacak, sürdürdüğümüz düzen asla iyileşmeyecek, delilik ve ölüm bu düzenin temelleri olarak kalıyor, düzen onlara bağlı ve sağlıklı bir şekilde değişemeyeceğinden, biz istemesek de destekleyen şey öldürecek düzeni.

Fikirler insanlardan daha canlı olduğundan, fikirlerle yaşar insanlar ve onlar için ölümler gıklarını çıkarmadan. Oysa, tüm fikirlerimiz katildir, hiçbir fikir nesnellğin, ölçünün ve tutarlılığın yasasına uymaz; oysa bizler, bu fikirleri sürdüren bizler, otomatlar gibi yürürüz ölüme. Önce gençlerimiz ölecek, onlar kendilerinin ritüel kurban olduklarını biliyorlar, onlar evreni anlamdan yok-

sun diye yargılıyorlar, onları onaylamazlık edemeyiz, giderek daha fazla kötü niyetli oluyoruz ve cevap verirken tökezliyoruz. Artık ne diyebiliriz ki onlara? Diyalog imkânsız, çünkü haklılar ve onlar da delillerle, sersemlele ve yalancılarla aynı yazgının içine hapsedilmişler. Yeni Vahiy bize ne kadar gerekli gelirse gelsin, öncelikle skandalın patlak vermesi gerek, canice fikirlerimizin kötücüllüklerini ortaya sererek çılgınlıklarını tüketmeleri gerek, biz felaketi es geçecek değiliz, felaket düzenin içinde ve biz de onun suç ortaklarıyız, felaketi reforma tercih ediyoruz, dünyayı yeniden düşünmektense kendimizi feda etmeyi tercih ediyoruz; bu dünyayı ancak harabelerin ortasında yeniden düşüneceğiz.